

Наталія КОТИС

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного управління,
Тернопільський національний економічний університет

Оксана АПОСТОЛЮК

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного управління,
Тернопільський національний економічний університет

ЛОГІСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕНЕРГЕТИКИ РЕГІОНУ

Ефективність функціонування економіки регіону визначається безпекою, якістю та надійністю енергопостачання. Оскільки, процеси виробництва, передачі, розподілу та споживання енергії повинні бути безперервні та нерозривні у часі, для надійного енергозабезпечення доцільно використовувати найбільш дієві методи організації та управління енергетичним господарством регіону, серед яких важливе місце посідає логістика.

Застосування логістичного інструментарію в управлінні розвитком регіональної енергетики дозволяє ширше розглянути особливості формування її основних компонентів та суб'єктів. З позицій логістичного підходу, регіональна енергетична система постає як макрологістична соціально-економічна система, у якій інтереси суб'єктів інтегруються з метою оптимізації економічних і матеріальних потоків та зниження витрат на їх формування.

Процес впровадження логістичного інструментарію управління регіональними енергетичними системами – передбачає необхідність моделювання логістичних ланцюгів на основних рівнях-операційному і процесуальному, а також формування на їх основі логістичних моделей регіональної енергетичної системи (за кожним видом енергетичних ресурсів). Такі моделі повинні відображати вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на функціонування суб'єктів регіональних енергетичних систем. При цьому модель підсистем регіональної енергетичної системи є сукупністю взаємопов'язаних елементів логістичного процесу, інтегрованих в налагоджені механізми поставки енергії.

Регіональні логістичні енергетичні системи (макрологістичні системи) мають ряд суттєвих відмінностей від класичних логістичних систем, а саме:

–енергетичні потоки, на відміну від традиційних фізичних, що складаються з окремих партій продукції, є нерозривними в просторі та часі матеріальними потоками;

–основні фізичні і хімічні властивості енергетичних потоків (тиск, температура, теплоємність, щільність тощо.) схильні до постійної зміни, на відміну від традиційних матеріальних потоків, які практично не змінюються;

–для макрологістичних енергетичних систем характерна безперервність реалізації різних логістичних функцій (виробництво, видобуток, транспортування тощо);

–у регіональних енергетичних системах для транспортування потоків використовуються нерухомі транспортні засоби (трубопроводи, електропроводи);

–тісний, цілісний механічний зв'язок всіх складових системи енергопостачання з нерухомими транспортними засобами;

–невеликий вибір можливих варіантів транспортування енергетичних потоків та неможливість зміни способу їх транспортування у рамках макрологістичних енергетичних систем;

–висока вартість основних виробничих фондів логістичної енергетичної системи;

–значний і швидкий вплив зміни режиму роботи хоча б одного із елементів системи на весь процес енергопостачання;

–значна кількість факторів, які повинні враховуватись при прийнятті управлінських рішень щодо макрологістичних систем;

–висока ціна помилок при прийнятті рішень щодо циркуляцію логістичного потоку.

Визначаючи можливості застосування логістичного інструментарію управління регіональною енергетичною системою, розглянемо специфіку управлінських впливів для логістичної системи в енергетичній сфері (табл.1).

З огляду на вищевикладене, в основі застосування логістичних підходів в управлінні розвитком енергосистеми регіону повинен лежати комплекс спеціальних принципів, методів та інструментів енергетичної логістики (табл. 2).

Специфіка управління для логістичної системи в енергетичній сфері

Управління рухом матеріальних ресурсів у традиційних логістичних системах	Специфіка управління в енергетичній сфері
Прискорення руху матеріальних потоків від постачальників матеріальних ресурсів до споживачів	Необхідність збільшення потужності енергії, яка постачається споживачам
Зміна траєкторії руху матеріальних ресурсів	Зміна траєкторії руху енергії за допомогою використання резервів та додаткових потужностей
Необхідність використання страхових резервів посередницьких структур	При потребі можливість заміни електроенергії іншими видами енергії
Управління сукупними запасами матеріальних ресурсів здійснюється на основі оперативного регулювання	Неможливість створення запасів енергії
Потік матеріальних ресурсів розбивається на дрібні партії поставок	Необхідність оперативної адаптації системи управління енергією до енергетичних систем
Змінюється частота поставок матеріальних потоків на основі принципу «just in time»	Адаптація поставок енергії до тимчасових особливостей постачання енергії
Забезпечення поставок матеріальних ресурсів з високим ступенем технологічної готовності	Енергія як матеріальний потік завжди постачається у повній технологічній готовності
Встановлення правил використання матеріальних ресурсів у залежності від призначення та норм витрати	Встановлення правил використання матеріальних ресурсів залежно від призначення та норм витрат
Реалізація гнучкої цінової політики при здійсненні закупівель ресурсів, відповідно до ринкової кон'юнктури	Необхідність формування адаптивної тарифної політики у регіональній енергетичній системі

Примітка: сформовано автором на основі [1, с. 130-131; 2]

Використання інструментарію логістики у сфері управління енергетикою регіону дозволить не тільки підвищити економічну ефективність діяльності підприємств у сфері виробництва, передачі, розподілу та споживання енергії, але й покращити таку діяльність у соціальному та екологічному аспектах, тобто підтримати певний рівень сталості регіонального енергетичного господарства.

Принципи логістичного управління регіональною енергосистемою

Принцип	Зміст та сутність принципу
Надійність	Будь-яке управлінське рішення повинне забезпечувати ефективне функціонування енергосистеми
Адаптивність	Ухвалення управлінських рішень здійснюється із можливістю подальшої адаптації до мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища
Системність	Управлінські рішення приймаються з метою впливу не тільки на енергетичні потоки, але й на інформаційні, фінансові та матеріальні (ресурсні) потоки системи
Мінімізація інформаційних потоків	Суб'єкти управління системою повинні бути повністю забезпечені інформацією у мінімально необхідному обсязі для вирішення поставлених завдань
Фінансове забезпечення	Ухвалення будь-якого управлінського рішення повинно мати належне фінансове забезпечення
Синхронізація управлінських впливів	Управлінські рішення приймаються з урахуванням того, що їх вплив на різні складові енергетичної системи може не одночасні наслідки

Примітка: сформовано автором на основі [3, с. 81]

Застосування логістичних методів в управлінні розвитком енергетичного господарства регіону дозволить: знизити запаси енергетичних ресурсів, які очікують використання в процесі виробництва або кінцевого споживання енергії; зменшити вартість транспортування різних видів енергії; забезпечити якість, безпеку, надійність та узгодженість у постачанні енергетичних ресурсів; швидко реагувати на потреби споживачів.

Для вітчизняної економіки логістизація енергетичної сфери є одним із найголовніших напрямків підвищення енергоефективності, а застосування логістичного інструментарію у процесі управління розвитком енергетики регіону дозволить знизити рівень витрат в енергетичному ланцюгу, а також підвищить рівень обслуговування споживачів за рахунок підвищення безпеки, екологічності та надійності управлінських рішень.

Бібліографія

1. Дудко В.Б., Шевченко О.М. Енергетичний аспект логістичної системи / В.Б. Дудко, О.М. Шевченко // Чернігівський науковий часопис.

Серія 1. Економіка і управління. – 2011. – № 1 (1). – С. 129–134

2. Омельченко Д.П., Уваров И.П. Логистика в энергетике как инструмент в вопросах качества и надежности энергоснабжения / Д.П. Омельченко, И.П. Уваров// Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 2-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа:<https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=23722>

3. Амеліницька О.В. Розвиток логістичної системи енергопідприємства / О.В. Амеліницька // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – Вип. 41. – 2012. – С. 76–84.

Жанна КРИСЬКО

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного управління,
Тернопільський національний економічний університет

СПЕЦІФІКА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Сучасні умови господарювання в Україні вимагають реформування житлово-комунального господарства як важливої складової господарського комплексу, котрий задовольняє першочергові життєві потреби населення, забезпечує підприємства й організації необхідними комунальними послугами. Нині особливої уваги заслуговує підгалузь житлово-комунального господарства – теплоенергетика.

Як відомо, підприємства комунальної теплоенергетики значно впливають на розвиток соціально-економічних взаємовідносин у країні, і громадах зокрема, бо забезпечує тепловою енергією більш ніж половинувсього житлового фонду та установ бюджетної сфери. Практика діяльності таких підприємств засвідчує про наявність глибокої системної кризи, котра посилилася в останній час. Зауважимо, що вітчизняна комунальна енергетика є технічно відсталим сектором національної економіки з низкою проблем. Серед ключових факторів, які зумовлюють виникнення таких проблем, основним є низька ефективність управління галуззю. Крім того, незначні інвестиції у цей сектор призвели до погіршення технічного стану основних засобів, підвищення аварійності об'єктів житлово-комунального господарства, збільшення питомих і